

Eesti keele välisõppest

Andero Adamson

Haridus- ja Teadusministeeriumi keeleosakonna ekspert

Eesti keele välisõpe on keelevaldkonna strateegilise alusdokumendi „Eesti keele arengukava 2011–2017“¹ üks osa (peatükid 7.2. ja 8.), mis peab Eesti Vabariigi põhiseaduse preambulis öeldust lähtudes „tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade“.² Rääkides eesti keele välisõppest, vajab esmalt märkimist, et tegemist on kahe eraldi seisva valdkonnaga: Eesti diasporaas ja välismaa kõrgkoolides akadeemilisel tasandil toimuva keeleõppega. Kui esimese eesmärk on aidata välismaal olevatel eesti kogukondadel ja hajaeestlastel säilitada võime eesti keeles suhelda, et nende võimalik repatrieerumine oleks lihtsam, siis akadeemiline välisõpe seab eesmärgiks suurendada kõrgetasemelise Eesti-ainelise õppe kaudu pädevate eesti keele ja kultuuri tundjate hulka väljaspool Eestit. Eesti keele akadeemilist välisõpet võib tõlgendada ka kui pehmet diplomaatiat, mille tulemusena tugevneb Eesti positiivne kuvand maailmas ning asend rahvusvahelises akadeemilises elus.

Eesti keele välisõppe arengustrateegia planeerimine sai alguse kümmekond aastat tagasi, kui Eestist lähetati esimesed lektorid ja õpetajad välismaa kõrg- ja üldhariduskoolidesse ning võeti Eesti avalik-õiguslikesse kõrgkoolidesse õppima viis väliseesti noort endise NSV Liidu territooriumilt.³ 2004. ja 2005. aastal Eesti Valitsuse poolt kinnitatud riiklikud programmid „Rahvuskaaslaste programm 2004–2008“ ja „Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programm 2005–2010“ tagasid esmakordselt välisõppe stabiilse rahastamise riigieelarvest Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu.

Diasporaas toimuvast keeleõppest rääkides on oluline peatuda ka Eesti diasporaa kujunemisel ja arengul. Kui 19. sajandi keskpaigani oli võõrsil elavate eestlaste hulk üsna tagasihoidlik, moodustades 3–4% kogu rahvastikust, siis 1945. aastaks oli see näitaja üle 20%.⁴ Sellest hoolimata, et 19. sajandi keskpaigast Teise maailmasõjani toimunud suured väljaränded olid Eesti ja eestlaste jaoks rasked, jätkus välismaale siirdunute seas neid, kes ei unustanud oma maad ja keelt ning asusid ühiste jõupingutuste tulemusena looma eesti koole. Teated esimeste selliste koolide kohta pärinevad idadiasporaast: 1880. aastate Kaukaasiast, Krimmist ja Siberist. Läänediasporaas, s.o Lääne-Euroopas, Põhja-Ameerikas ja Austraalias hakkasid eesti koole rajama Teise maailmasõja ajal läände põgenenud eestlased.

Akadeemilise välisõppe traditsioonid on pikimad Soomes ja Rootsis, ulatudes 1833/1834. õppeaastasse, kui Helsingi ülikooli esimene soome keele lektor **Carl Niclas Keckman** pidas sugulaskeelte võrdleva grammatika kursuse raames üliõpilastele loengu ka eesti keelest. Rootsis toimus teadaolevalt esimene eesti keele kursus **Karl Bernhard Wiklundi** juhatusel 1901/1902. õppeaastal Uppsala ülikoolis. Esimene eesti keele lektoraat avati 1923. aastal Helsingi ülikoolis, kui seal töötas õppejõuna keeleteadlane ja folklorist **Villem Grünthal-Ridala**. 1935. aastal alustati eesti keele õpetamist Pariisis Ida Keelte ja Kultuuride Instituudis, kus aastatel 1938–1946 tegutses õppejõuna kirjandusteadlane **Aleksander Aspel**. 1938. aastal algas folkloristi ja keeleteadlase **Felix Oinase** eestvedamisel järjepidev eesti keele õpetus Budapesti ülikoolis.⁵

¹ Eesti keele arengukava 2011–2017. Haridus- ja Teadusministeerium. Eesti keelenõukogu. Eesti Keele Sihtasutus. Tallinn: AS Pakett 2011.

² Eesti Vabariigi põhiseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/633949?leiaKehtiv>.

³ Rahvuskaaslaste programm 2004–2008, lk 7.

⁴ **Tiit Tammaru, Kaja Kumer-Haukanõmm, Kristi Anniste**. Diasporaa areng. Tartu ülikooli Välis-Eesti Uuringute Keskus. <http://www.eesti.ee/rahvuskaaslased/index.php?id=119>.

⁵ Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programm 2011–2017. Haridus- ja Teadusministeerium. Lk 3.

Diasporaas toimuv keeleõpe

Eestlaste ja eestluse toetamiseks väljaspool Eestit loodud riikliku „Rahvuskaaslaste programmi 2009–2013“ kohaselt toetatakse välisõpet selliste tegevuste kaudu nagu eestikeelne õppetöö ja iga-aastane täienduskoolitus eesti keele õpetajatele, koolide ja seltside varustamine õppevaraga, eesti keele ja kultuuri e-kursuste väljatöötamine, väliseesti noorte toetamine õpingute jätkamisel Eesti kõrgkoolides, riiklikes rakenduskõrgkoolides ja kutseõppeasutustes, suviste keelelaagrite korraldamine väliseesti lastele Eestis ja eesti keele päevade korraldamine väliseesti kogukondades. Nimetatud tegevused peavad aitama täita „Rahvuskaaslaste programmi 2009–2013“ haridusmeetmes sõnastatud: „Eesti keele ja kultuuriloo, samuti mõne teise aine eestikeelse õpetuse eesmärgiks on säilitada ning arendada eesti keele oskust väliseesti koolides ja kogukondades ning luua väliseesti noortele võimalus jätkata õpinguid Eesti haridussüsteemis“.⁶

Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Eesti Instituudile (ministeeriumi partner välisõppe tegevuste elluviimisel) teada olevalt õpetatakse eesti keelt ja kultuurilugu 23 riigi rohkem kui 50 üldharidus- ja täienduskoolis ning keelekursusel. Eesti keel on tunniplaanis üldhariduskoolides Soomes, Rootsis, Lätis, Ukrainas, Venemaal ja Abhaasias ning Euroopa koolides Alicantes, Brüsselis, Luxembourgis, Münchenis ja Vareses. Eesti keelt õpetavaid täiendus- ja pühapäevakoole, keelekursusi ning seltse on veel Ameerika Ühendriikides, Kanadas, Hollandis, Saksamaal, Suurbritannias, Iirimaal, Venemaal, Valgevenes, Ukrainas, Abhaasias, Soomes, Lätis jm.⁷

Nimetatud asutuste juures toimuv keeleõpe erineb nii oma sisult kui ka vormilt ja mahult. Näiteks 183 õpilasega Stockholmi eesti koolis õpivad kõik lapsed 1.–9. klassini eesti keelt 4–5 tundi nädalas, peale selle saavad aktiivsemad õpilased võtta lisatunde, võimaldamaks tegelda eesti keele, kirjanduse ja kultuuriga süvendatult ning hoida ja tugevdada eesti identiteeti. 154 õpilasega Helsingi Latokartano põhikoolis toimub õppetöö keelekümblyuse meetodil, mille eesmärk on kakskeelsuse saavutamine ja eesti identiteedi säilitamine. Samas leidub ka kohti, kus pühapäevakoolis või seltsis kaks korda kuus toimuva õppe eesmärk on ennekõike vaid keeleoskuse säilitamine ja kõnekeele praktiseerimine.

Eesti keele ja osaliselt eestikeelse õpetuse tagamiseks on Haridus- ja Teadusministeerium lähetanud õpetajad Krimmi Aleksandrovka keskkooli, Ülem-Suetuki algkooli, Petseri keelegümnaasiumisse ja Riia eesti keskkooli. Mujal välismaal toimuvat keeleõpet toetatakse rahvuskaaslaste programmi tegevuste kaudu: 2008. aastal käivitatud haridusprojektide⁸ konkursi eesmärk on pakkuda õpetuskohtadele toetust mitmesuguste eesti keele ja eestikeelse õpetamisega seotud projektide elluviimiseks. Konkursi eeliseks on asjaolu, et see võimaldab toetust küsida selliste õppetööga seotud tegevuste elluviimiseks, mille järele on õpetuskohtades vajadus kõige suurem. Peale traditsioonilise keeleõppe on konkursi raames toetatud keelelaagrite ja õpitubade korraldamist, õpetajate osalemist koolitusseminaridel, õppekursioonide ning muid üritusi (lugemiskonkursid, rahvatantsuüritused jm).

Kord aastas korraldatakse Eestis välismaal eesti keelt õpetavatele õpetajatele täienduskoolitus, käsitlemaks erialaga seotud küsimusi ning tutvustamaks meetodika arengut ja tänapäevaseid õppevahendeid. Kuna õpetajate seas on inimesi, kes ei ole pedagoogiks õppinud, kujuneb oluliseks ka kogemuste vahetamine. Ehkki koolitus toimub suvekuudel, ei ole paljudel

⁶ Rahvuskaaslaste programm 2009–2013. Haridus- ja Teadusministeerium. Lk 8.

<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=9192>.

⁷ Täispika nimekirja eesti keele õpetuskohtadest võib leida veebikeskkonnast „Eesti keel ja kultuur maailmas“ <http://ekkm.estinst.ee/>.

⁸ Rahvuskaaslaste programmi 2009 – 2013 haridusprojektide konkurs.

<http://ekkm.estinst.ee/sisu/haridusprojektid/>.

õpetajatel eri ajal lõppeva või algava õppeaasta tõttu tihti võimalik kursusel osaleda. Seetõttu on korraldatud täienduskoolitusi ka väljaspool Eestit. 2008. aasta lõpus külastas Tartu Ülikooli inglise filoloogia õppetooli lektor **Piret Kärtner** Põhja-Ameerika eesti täienduskoole Torontos, New Yorgis ja Baltimore'is. Õpetajatel oli võimalik omandada nii teoreetilisi lisateadmisi loengu vormis kui saada ka tundide analüüsil põhinevaid praktilisi nõuandeid. Sarnasuguse koolituse viis Petseri kooli eesti keele õpetajatele läbi Tartu Ülikooli eesti keelt võõrkeelena käsitleva stuudiumi assistent **Tiina Kikerpill**. Et täienduskoolitus peab olema kõrgetasemeline, tehakse selle korraldamisel koostööd ülikoolide, keeleõppefirmade ja muude täienduskoolitust pakkuvate asutustega. Eesti keele õpetuse üleilmastumisel hakkab järjest enam tekkima vajadus elektroonilise metoodikakursuse järele inimestele, kes ei ole õpetajaks õppinud.

Kuigi paljudes kohtades on eesti keelt võimalik õppida üldhariduskoolides, pühapäevakoolides või keelekursustel, on kohti, kuhu eesti keele ja kultuuri õppimise võimalusi ei ole. Et säilitada keel nende eesti päritolu noorte puhul, kellel puudub võimalus eesti keelt formaalses haridussüsteemis omandada, on oluline luua asjakohased e-kursused, mis lisaks keeleõppele võimaldaksid ka pedagoogilist tuge, kuid miks mitte ka välismaal töötavate õpetajate nõustamist. Haridus- ja Teadusministeeriumi, SA Tiigrihüpe ning Eesti Instituudi algatusel on alustatud lastele mõeldud algataseme e-kursuse koostamist. Kursus pakub kirjutamis-, lugemis- ja kuulamisharjutuste kõrval ka pedagoogilist tuge, metoodilist juhendit ning kursuse läbimist kajastavat edasijõudmissüsteemi.

Välismaal eesti keelt ja kultuuri õpetavate väliseesti koolide ja seltside varustamiseks kvaliteetsete ja tänapäevaste õppematerjalidega on õpetajatele ning kõrgkoolide lektoritele õppematerjali hankimiseks loodud elektrooniline õppevara tellimise keskkond.⁹ Selles oleva ja pidevalt täiendatava õppevara nimekirja alusel on võimalik leida vastavalt soovile taseme, tüübi või teema järgi õppetööks sobiv õppematerjal. Paljud keskkonnas leiduvad õpikud on varustatud ka lühikirjeldustega, mis võimaldavad enne raamatu tellimist selle sisuga tutvuda. Rahvuskaaslaste programmi raames õpetuskohti õppematerjaliga varustades on lähtunud õpetajatelt saabunud õppevara tellimustest ning põhimõttest, et esmalt varustatakse õpikute ja töövihikutega õppeasutused. Et koolide ja seltside vajadused pidevalt muutuvad, siis erinevad ka neile eraldatud toetused. Traditsiooniliste õppevahendite kõrval saadetakse õpetuskohtadesse võimaluse korral ilukirjandust, filme, mängu jm. Kõik esimesse klassi astujad saavad koolitee alustamisel aabitsa.

Keelekeskkonnas viibimise ja keelepraktika soodustamiseks korraldatakse rahvuskaaslaste programmi toel igasuviseid väliseesti lastele mõeldud eesti keele ja meele laagreid, mille eesmärk on eesti kõnekeele õpetamine ning Eesti ajaloo, kultuuri ja igapäevaelu tutvustamine. Kohalikke tuginoori kaasates kinnistatakse sidet Eestiga ja ühisel Eesti avastamisel lähendatakse välismaal elavaid rahvuskaaslaste kodueestlastele ning luuakse side ida- ja läänediasporaa vahele. Ühtlasi võimaldab laager Eestiga tutvuda neil, kes soovivad Eestisse õppima tulla või oma tulevikku Eestiga siduda. Tavapäraselt toimuvad laagrid kolmes vahetuses, milles osaleb kokku 90 last. Laagrite kvaliteedinäitajaks on olnud õpetajatelt ja lapsevanematelt saadud tagasiside, mille kohaselt on peale keeleoskuse paranemise kasvanud laste teadmised ja sotsiaalsed oskused. Mainimist väärib seegi, et mitmed Eesti kõrg- või kutseharidussüsteemis õpinguid jätkanud noored on Eestisse tulekuks algtõuke saanud just keelelaagris osalemisest.

Väliseesti noorte puhul on omandatud eesti keele üheks rakendusvõimaluseks õpingute jätkamine Eestis. Selleks on loodud rahvuskaaslaste programmi stipendiumid, millega

⁹ Välismaal eesti keelt ja kultuurilugu õpetavate kõrgkoolide, koolide ja seltside õppevara tellimise keskkond. <http://ekkm.estinst.ee/tellimiskeskond/?lang=et>.

toetatakse edasiõppimist Eesti kõrgkoolides, riiklikes rakenduskõrgkoolides ja kutseõppeasutustes. Stipendium antakse igal aastal kuni 12 noorele ning programmi vahenditest kaetakse stipendiaatide õppeteenustasu ja ülalpidamisega seotud kulud (sh sõidukulud kodukohta ja tagasi kahel korral aastas ning igakuine stipendium). Kuna programmi raames toetatakse vaid eestikeelsel õppekaval õppimist, on stipendiaatide üheks oluliseks valikukriteeriumiks õpitulemuste, motivatsiooni, erialavaliku jm kõrval ka eesti keele oskus. Kui stipendiaadi eesti keele oskus pole õppetöökaks piisav, tuleb õpinguid alustada eesti keele intensiivaastast, mille eduka läbimise järel on võimalik alustada juba valitud erialaõpinguid. 2010/2011. õppeaastal õpib rahvuskaaslaste programmi toel Eestis 30 noort, eelnevatel aastatel on õpingud lõpetanud 18 stipendiaati. Kõige populaarsemateks õppesuundadeks on kujunenud sotsiaalteadused, humanitaaria, isikuteenindus, arvutiteadused ning äriandus ja haldus.

Oluliseks sillaks väliseestlaste ja kodueestlaste vahel on olnud keelepäevad, mille eesmärk on soodustada võõras kultuurikeskkonnas elavate rahvuskaaslaste võimalust õppida ja kasutada emakeelt. Alates Emakeele Seltsi korraldatud esimesest välismaal toimunud keelepäevast (1989, Riia) kuni 2010. a lõpuni on välismaal peetud kokku 60 keelepäeva. Kõige rohkem on keelepäevi peetud Venemaal, Soomes, Rootsis ja Saksamaal, kuid on jõutud ka Austraaliasse ja Kanadasse.¹⁰ Tavapärase keelepäev koosneb kolmest-neljast 30-minutilise ettekandest, millele järgneb arutelu. Keelepäevadel on tutvustatud nii uuemaid eesti keele reegleid, käsitletud eesti keele uurimist ja murdeid, räägitud on nii keelepoliitikast kui ka lastekeelest ja kakskeelsusest. Kuna viimastel aastatel on paljud noored välismaale õppima ja töötama läinud, kaalutakse traditsiooniliste keelepäevade kõrval ka interaktiivsemate vormide kasutuselevõttu. Huvi keelepäevade vastu sõltub paljuski eestlaste kogukondade geograafiast, eriti hästi on keelepäevad vastu võetud kõige kaugemates kohtades, kus on suured eesti kogukonnad: Sydney keelepäeval osales umbes 150, Torontos 120 inimest. Kuigi kõigi keelepäevadel osalenute kohta andmed puuduvad, on hinnanguliselt olnud kuulajaid kokku üle 2300.¹¹

Eesti keele ja kultuuri akadeemilisest välisõppest

Viimase kümne aasta jooksul avatud kümme välisõppekeskust tõestavad seda, et eesti keele õpetamise positsioon maailmas tugevneb iga aastaga. 2010/2011. õppeaasta seisuga on eesti keel enam kui 30 kõrgkooli õppekavas, Eestist lähetatud õppejõud töötavad neist kümnes: Vilniuse Ülikoolis 2002. aastast, Peterburi Riiklikus Ülikoolis 2002. aastast, Pariisi Ida Keelte ja Kultuuride Instituudis (INALCO) 2003. aastast, Göttingeni Georg Augusti Ülikoolis 2005. aastast, Glasgow' Ülikoolis 2006. aastast; Varssavi Ülikoolis 2007. aastast, Moskva Riiklikus Ülikoolis 2008. aastast, Lvivi Ivan Franko nimelises Rahvaülikoolis 2009. aastast, Brno Masaryki Ülikoolis 2009. aastast, Pekingi Välisõpingute Ülikoolis 2010. aastast.¹² Mitmes ülikoolis on õppejõu lähetamise ja järjepideva töö tulemusena avatud eesti keele eriala (Peterburi, Pariis, Vilnius).

„Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi 2005–2010“ luues seati eesmärgiks 25 aasta jooksul lähetada välismaa kõrgkoolidesse 25 eesti keele ja kultuuri õppejõudu, mille kohta võib täna öelda, et toona kavandatud on õnnestunud tänu välisõppe nõukogu efektiivsele tööle ning riigi antud rahastamisvõimalustele täita. Akadeemilise välisõppe arengusuundi kajastava dokumendi „Eesti keele ja kultuuri akadeemiline välisõppe programm 2011–2017“ eesmärk on laiendada Eesti-huvi kandepinda ja tuua akadeemilise stuudiumi kaudu Eesti tundmise juurde haritud inimesi võimalikult paljudelt tegevusaladelt. Programmi sihtrühmaks on peamiselt välisriikide kõrgkoolides õppivad üliõpilased, kelle seas

¹⁰ **Annika Hussar.** Emakeele Seltsi väliskeelepäevad – kogumikust Keelekosti kodumaalt. Kümme aastat Peterburi keelepäevi (koostanud Jüri Valge). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus 2010. Lk 153.

¹¹ Sealsamas, lk 154.

¹² Vt Eesti keele ja kultuuri välisõppe programm 2011–2017. Haridus- ja teadusministeerium. Lk 4.

on lisaks filoloogidele ka muude erialade üliõpilasi. Programmiga hõlmatud õpet arendatakse Eesti-alast kultuuripädevust toetavas ja laiendavas suunas, pakkudes keeleõpetuse kõrval ka eesti kultuuri tervikkäsitlust, mis loob õppurile võimaluse arendada oma Eesti-huvi nii kitsamal erialasel kui ka avaramal üldkultuurilisel suunal.

Sarnaselt diasporaas toimuva keeleõppega on akadeemilise välisõppe puhul hulk neid tegevusi, mis aitavad õppetööd mitmekesistada ning selle taset tõsta. Peale programmi põhitegevuse, õpetuskeskuste avamise toetatakse ülikoole ka õppevara ja külalislektorite lähetamisega, õppejõudude täienduskoolituse korraldamisega, Eesti-teemaliste stipendiumide väljaandmisega, õppevara arendamisega jm.

Programmi raames vastu võetavad otsused akadeemilise välisõppe võrgustiku laiendamiseks tehakse välisõppe läbimõeldud arengut, geograafilist katvust, kõrget taset ja jätkusuutlikkust silmas pidades. Õpetuskeskuse avamise aluseks on mitmed asjaolud. Eelistatud on riigid, millega on sõlmitud vastastikused haridus- ja kultuurialased koostöölepingud, kus on huvi Eesti vastu ning toetus eesti keele ja kultuuri õpetamisele, kus Eesti tutvustamine ning Eestisse soodsa suhtumise kujundamine on tähtis poliitilistel, majanduslikel või ajaloolis-kultuurilistel põhjustel ning kus leidub eesti keele ja kultuuri õpetamise kaasrahastajaid. Kõrgkoolide valikul on kriteeriumideks ülikooli huvi eesti keele ja kultuuri õpetamise vastu ja tahe seda sisuliselt toetada (läbimõeldud õppekorraldus, nüüdisaegsete töö- ja elutingimuste tagamine õppejõule ning omapoolne panus eesti keele ja kultuuri õppe rahastamisse) ning kus on piisav hulk üliõpilasi ja regiooniuuringute või sugulaskeelte õpe. 2011/2012. õppeaastaks on olemas kokkulepe eesti keele ja kultuuri lektoraadi avamiseks Läti Ülikoolis, huvi lektoraadi käivitamise vastu lähitulevikus on näidanud Austria, Itaalia ja Hispaania ülikoolid.

Õpetuskeskustes pakutava eesti keele õppe ulatuse laiendamiseks ning mitmekesistamiseks on käivitatud külalislektorite süsteem, mille kohaselt lähetatakse väliskõrgkoolidesse külalislektoreid pidama lühema aja jooksul loenguid eesti keele ja kultuuri õppekava täiendavatel keelt või laiemat kultuurikonteksti, ajalugu ja ühiskonda käsitlevatel temadel. Külalislektorite loetavad kursused on tihti üldkultuurilise taustaga, mis toovad auditooriumisse üliõpilasi ka teistest teaduskondadest, tõstes nii Eesti-õpingute populaarsust. Ülikoolides, kus Eestist lähetatud õppejõud ei tööta, on külalisloengud tihti ainus võimalus praktiliste keeletundide täiendamiseks teooriakursustega.

Eesti keele ja kultuuri üliõpilaste õpingute toetamiseks eestikeelses keskkonnas antakse „Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi 2011–2017“ raames kaks korda aastas välja stipendiumi *Estophilus*.¹³ Selle eesmärk on toetada Eestis viibides Eestit käsitleva uurimistöö kirjutamist või selleks materjali kogumist. Stipendium määratakse korraga viieks kuni kümneks kuuks ning see on ette nähtud elamiskulude, õppemaksu ja uurimistööga seotud kulude katteks. Stipendiumi saavad taotleda välisriikide kodanikest välisriikide kõrgkoolide magistrandid, doktorandid ning doktorikraadiga uurijad. 2007. aastal käivitatud stipendium on tänaseks määratud 21 uurijale, kelle käsitletavat teemat sisaldavad peale keelevaldkonna ka majanduse, välispoliitika, integratsiooni, ajaloo ja Euroopa Liidu temaatikat. Keelekeskkonnas eesti keele õppimiseks pakutakse programmi raames välisüliõpilastele õppekohti Eesti ülikoolide korraldatud eesti keele ja kultuuri suvekursustele. Õppejõudude kokkupandud nimekirjade alusel valib välisõppe nõukogu igal aastal välja ca 40 üliõpilast, kel on võimalik kahe-kolme nädalase kursuse raames oma oskusi täiendada. Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli korraldatavatel kursustel on nii algajate kui ka edasijõudnute õpperühmad.

Kõrgkoolide varustamine õppevaraga toimub samadel alustel koolide ja seltsidega, kuid uue õpetuskeskuse avamisel toetatakse kõrgkooli lisaks õppevarale võimaluse korral ka

¹³ Stipendium *Estophilus*. <http://ekkm.estinst.ee/sisu/estophilus/>.

õppetegevuseks tarviliku taristu (sisustus, tehnika jms) loomisel. Igasuvisel õppejõudude koolitusseminaril käsitletakse süvendatult eesti keele, kultuuri, ajaloo, looduse ning teiste Eestimaa tundmist soodustavaid valdkondi. Nelja aasta tagant Eestis toimival konverentsil „Eesti keel ja kultuur maailmas“ tutvustatakse välisõppe arengut, eesti keeles ja kultuuris toimunud muudatusi, uuemat õppevara ning arutletakse välisõppes toimunud protsesside üle. Konverentsil osalejate ring hõlmab tulijaid nii Eestist kui ka välismaalt, ettekandeid peavad nii õppejõud, teadlased, estofiilid kui ka välisõppe korraldajad.

Üleilmastumise ning infoühiskonna tingimustes on ka eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe puhul järjest enam jutuks arvutipõhiste õppevormide kasutuselevõtt, mis võimaldaks kaasata veelgi rohkem inimesi. Et alati pole võimalik ega ka vajalik välisriiki õppejõudu lähetada, asendaksid elektroonilised õppevormid lühemas perspektiivis õppejõu lähetamise. Samuti sobiksid need enne õpetuskeskuse avamist juhtprojektide rakendamiseks, kogumaks infot võimalike eesti keele ja kultuuri huviliste kohta. Üheks akadeemilise välisõppe edukuse eelduseks on õppurite eesti keele valdamise tasemele kohandatud õppevara arendamine. Selleks korraldatakse keeleõpikute, käsi- ja sõnaraamatute, arvutipõhise õppevara, eesti keelt ja kultuuri käsitleva aimekirjanduse, kultuuri- ja teadusajakirjade, eesti kultuuri alaste materjalide koostamist, täiendamist, uuendamist ja väljaandmist. Ehkki on utoopiline mõelda, et suudaksime korraldada õppematerjali tõlkimist kõikidesse sihtkeeltesse, on heatasemeline ja õppijate emakeelt ning taset arvestav õppevara siiski eduka keeleõppe alus. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi raames teostatud õppevaraarendused on seni piirdunud kultuuri käsitletavate teemadega (maatundmisõpik, Eestimaa pühapaikade portaal, eesti uuema ja vanema kirjanduse lugemik). Loodame, et peagi lisandub eespool mainituile ka keeleteemalisi väljaandeid ning selleks on kõigi koostööhuvilistest autorite ideed ja ettepanekud oodatud.

Kokkuvõte

Eesti põhiseadusesse kirjutatud eesti keele ja kultuuri hoidmine ja arendamine tähendab nii riigisisest kui piiriülest koostööd eesti keele õpetamisel, arendamisel ja tutvustamisel. Aasta-aastalt on Eesti riigi toetus eesti keelele suurenenud ja see on omakorda hoogustanud eesti keele välisõppe arendamist ja korraldamist. 6. aprillil 2011 ametisse astunud Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm peab muude teemade kõrval tähtsaks ka eesti keelt.¹⁴ Iseseisva punktina on tähelepanu pööratud eesti keele õppe toetamisele välismaal, mille osas peetakse vajalikuks tagada välismaal elavate ja töötavate eestlaste kontaktid kodumaaga ja nende lastele võimalused õppida eesti keelt ning seatakse sihiks, et üha enamates välisülikoolides avataks eesti keele ja kultuuri õppetoolid.¹⁵ Sellele toetudes loodame, et eesti keele välisõppe areng on edaspidi vähemalt sama kiire kui seni ning et järgmise kümne aasta jooksul lisandub olemasolevate õpetuskohtade hulka palju selliseid, kuhu eesti keel ja meel veel praegu ei ulatu.

¹⁴ „Valitsusliidu keelepoliitika eesmärk on tagada eesti keele kestmine ja areng kõigis eluvaldkondades läbi aegade. Eesti keel on eesti rahvusliku identiteedi nurgakivi ning riigikeelena Eesti omariikluse olulisemaid tunnuseid.“ --- Erakonna Isamaa ja Res Publica Liit ning Reformierakonna valitsusliidu programm. Lk 37. http://www.irl.ee/UserFiles/pdf/IRL_ja_REFORM_koalitsioonileping.pdf.

¹⁵ Erakonna Isamaa ja Res Publica Liit ning Reformierakonna valitsusliidu programm. Lk 39. http://www.irl.ee/UserFiles/pdf/IRL_ja_REFORM_koalitsioonileping.pdf.